

INFOBULLETIN
Nadačního fondu obětem holocaustu
ŘÍJEN 2012

Milí čtenáři...

Dostává se Vám do rukou podzimní číslo našeho InfoBulletinu. Můžete se těšit na aktuální informace o naší činnosti, o námi realizovaných nebo podpořených projektech, pokračování příběhu záchranu československých židovských dětí a řadu zajímavých pozvámek.

Ráda bych se s Vámi podělila o dobrou zprávu. Předseda Židovské obce v Praze pan František Bányai vyzval při příležitosti oslavy svých 65. narozenin případné dárcy k tomu, aby namísto věcných darů k narozeninám poslali finanční dar Nadačnímu fondu obětem holocaustu. Obdrželi jsme tak mimořádné finanční dary ve výši 123 597 Kč, které budou na základě přání pana předsedy použity na organizaci akcí připomínajících oběti holocaustu. S úctou dárcům děkujeme.

Právě zpracováváme přijaté žádosti o nadační příspěvky na příští rok. Možná i Vy se chcete podílet na zajímavých, potřebných projektech? Naše veřejná sbírka je stále otevřena: UniCredit Bank, 502-2685554004/2700. Můžete specifikovat využití vašeho daru, ať již na projekty v programech Péče, Připomínka, Obnova, Budoucnost, nebo na projekty, které sami realizujeme (vzpomínkové akce, vzdělávací semináře). Vystavíme Vám doklad pro daňové účely a uveřejníme Vás ve výroční zprávě. Podpořit nás můžete i zakoupením vstupenky na tradiční benefiční večer, který pořádáme 22. listopadu od 19 hodin na Židovské obci v Praze. Srdečně Vás zveme!

Marta Malá, ředitelka

InfoBulletin vydává Nadační fond obětem holocaustu jako informační periodikum určené partnerským organizacím a žadatelům o nadační příspěvek. Adresa kanceláře: Legerova 22/1854, 120 00 Praha 2. Telefon: 224 261 615, 224 261 573, fax: 224 262 563. E-mail: info@fondholocaust.cz. Internet: www.fondholocaust.cz. Bulletin zapsán do evidence periodického tisku Ministerstva kultury ČR pod ev. číslem MK ČR E 16905. Kontakty: Marta Malá, ředitelka: mala@fondholocaust.cz, 224 261 615. Andrea Fictumová, koordinátorka programů Péče, Připomínka, Budoucnost: fictumova@fondholocaust.cz, 224 261 573. Michaela Vintrová, finanční manažerka: vintrova@fondholocaust.cz, 224 261 573. Tereza Váňová, odborná pracovnice: vanova.terez@gmail.com.

Z obsahu čísla

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Mladí čisti hřbitovy	3
Druhá generace po holocaustu	3
Granty na rok 2013	3
Kavárny tří generací	4

PROGRAM PÉČE

Betanie – křesťanská pomoc pomáhá i obětem holocaustu.....	8
---	---

PROGRAM OBNOVA

Symbolika židovských náhrobků: Archa úmluvy – Aron ha-brit	9
Právě vyšlo, i s naší podporou: Brány spravedlivých.....	9

POZVÁNKA

Benefiční hudební večer.....	10
------------------------------	----

PROGRAM PŘIPOMÍNKA

Kateřina Steinová: Osudy jednoho židovského sirotčince	12
Leo Eitinger (1912–1996)	13
Requiem za Osvětim – klasické dílo s netradičním sdělením	14

POZVÁNKA

Vzpomínka na Petra Ginze.....	15
-------------------------------	----

SERIÁL

Sofina volba po česku 2: Daleko od rodičů, blízko ke kamarádům.....	16
--	----

POZVÁNKA

Konference Prix Irene	19
-----------------------------	----

INFO

Chanukové pyramideto	20
----------------------------	----

**Na obálce kresba Josefa Bäuml
(Židovské muzeum v Praze, sbírka kresby, č 129,918)**

MLADÍ ČISTÍ HŘBITOVY

Během státních svátků ve dnech 5. a 6. července 2012 uspořádala Česká unie židovské mládeže čištění dvou židovských hřbitovů v blízkosti rekreačního objektu FŽO v Krchlebech. Studenti očistili od trávy a další vegetace náhrobky na židovských hřbitovech v Neveklově a v Kosově Hoře. Na obou hřbitovech se nachází cenné barokní náhrobky ze 17. století, v Kosově Hoře i z konce 16. století.

V návaznosti na vyčištění hřbitova v Kosově Hoře došlo také k fotodokumentaci jednotlivých náhrobků, kterou zajistila společnost Matana, a. s. Díky tomu bude lépe a důkladněji zmapována historie hřbitova, která sahá hluboko do minulosti. Jsme rádi, že jsme se na akci podíleli.

DRUHÁ GENERACE PO HOLOCAUSTU

Na začátku září jsme připravili další z řady odborných seminářů a workshopů pro sociální a zdravotní pracovníky z židovských obcí, kteří pečují o přeživší holocaustu. Seminář vedly psychoterapeutky z Rafael Institutu paní Helena Klímová a Věra Roubalová. Tematicky byl seminář věnován péči o druhou generaci, charakteristickým problémům, návrhům řešení a pomoci. V příštím roce uspořádáme pokračování semináře.

Židovský hřbitov v Kosově Hoře

GRANTY NA ROK 2013

Výběrové řízení pro nadcházející rok jsme veřejně vyhlásili na přelomu června a července 2012. Stejně jako roky předešlé jsme připravili koncem prázdnin seminář pro žadatele, kde jsme zájemce podrobně seznámili s grantovými pravidly, formuláři žádostí, rozpočty a diskutovali připravované projekty.

Letošní uzávěrka pro projekty v programech Péče, Připomínka, Obnova, Budoucnost a v podprogramu Naše Budoucnost byla v pátek 14. září. Tento den lze přirovnat ke dni otevřených dveří, v naší kanceláři se totiž dveře nezavřely po celý den. Přijali jsme rekordní počet žádostí o nadační příspěvky, celkem 126, což je nejvíce ze všech minulých grantových kol. V programu Péče jsme obdrželi 16 projektů, v programu Připomínka 40 projektů, v programu Obnova 21, v programu Budoucnost 39 a v podprogramu Naše Budoucnost celkem 10 žádostí.

Koncem října budou zasedat grantové komise k jednotlivým programům, aby připravily návrhy na podporu projektů. Konečné slovo bude mít správní rada NFOH, jež následně rozhodne; v prosinci oznámíme na našich internetových stránkách www.fondholocaust.cz projekty vybrané na rok 2013.

■ mm & af

Foto: Ladislav Faigl

Židovský hřbitov v Neveklově

Kavárny tří generací

NFOH v letošním roce připravil u příležitosti 70. výročí zahájení českých a moravských transportů do koncentračních a vyhlazovacích táborů sérii debatních pořadů s názvem Kavárna tří generací. V těchto podvečerech se v diskuzních panelech scházejí vždy tři zajímavé osobnosti, každá z nich patří do jedné ze tří generací po šoa.

Cílem kaváren je oslovit zejména židovské publikum. To důvěrně zná klasické vzpomínání pamětníků na holocaust, a proto kavárny usilují o nový, méně obvyklý pohled na prožívání šoa v rodinné historii. Snaží se podívat se na prožitek holocaustu očima tří různých generací a v jedné diskusi porovnat, v čem se vidění přeživšího, dítěte přeživšího a jeho vnoučete liší. Tyto debaty jsou o to zajímavější, že panelisté jsou často významné osobnosti, které ve svém životě dosáhly úspěchů na poli vědy, umění, mediálního světa nebo sociální práce.

V první polovině roku proběhly kavárny na židovských obcích v Praze, Brně a Olomouci a v Lauderových školách v Praze. Jejich účastníky byly například výtvarnice Helga Hošková-Weissová, cembalistka Zuzana Růžičková, psychiatr Marek Preiss, neurolog Ivan Rektor, divadelnice Eva Yildizová nebo politoložka Lucie Hindlsová. Moderátory Kaváren jsou analytička Irena Kalhousová a novinář a komentátor Jan Fingerland. Ti přibližují kavárny v následujícím rozhovoru.

Jan Fingerland, Helga Hošková a Eva Kalhousová

- **V čem se kavárny liší od jiných podobných diskuzních pořadů o šoa?**

- **IK:** Především tím, že se v těchto kavárnách potkávají zástupci generace, kteří šoa osobně zažili s generacemi následujícími. Je velmi zajímavé sledovat, jak se jednotlivé generace s tímto odkazem vypořádávají a jak jsou si jednotlivé generace v některých ohledech podobné. Z těchto Kaváren jasně vyplývá, že šoa není událost minulosti, kterou nám časem budou připomínat jen knihy pamětníků. I pro mladší generace je to záležitost velmi osobní a často bolestivá.
- **JF:** Myslím, že kavárny se víc než kterýkoli jiný podobný podnik snaží dívat dopředu stejně jako dozadu. Neznamená to, že by kdokoli z nás chtěl jakkoli snižovat tragédii, která se stala, ale myslím, že se jí snažíme začlenit do kontextu dneška i zítřka. Myslím, že se také snažíme s lidmi mluvit o jejich celistvém pohledu na život.

- **S jakým očekáváním jste do projektu šli a jak se vaše představy setkaly s realitou?**

- **IK:** Já jsem se trochu obávala, jak bude fungovat interakce mezi zástupci tří generací. Jestli

třeba ti nejstarší nebudou mít pocit, že ti mladší snad ani nemají právo o svých „trápeních“ v souvislosti s ůa mluvit. Také jsem se bála, že právě ti nejmladší se budou před těmi nejstaršími obávat cokoliv říci. Ale ukazuje se, že to funguje výborně. Jednotliví panelisté si vždy velmi pozorně naslouchají a citlivě se doplňují.

- **JF:** Myslím, že jsem byl ze všech zúčastněných nejskeptičtější, a proto se teď můžu nejvíc radovat, jak je celá věc úspěšná. Je vidět, že lidé se akce účastní opravdu rádi – a to na obou stranách pomyslného stolu. Na setkáních panuje dobrá, chvílemi i veselá nálada, a to je velmi cenné.

- **Který moment nebo host kaváren vám nejvíce utkvěli v paměti?**

- **IK:** Oba jsme se shodli, že velmi silný okamžik jsme zažili během kavárny, kdy pán, zástupce druhé generace, ve své profesi velmi úspěšný lékař a i jinak na pohled velmi pohodově a zdravě sebevědomě působící muž, se během své odpovědi skoro rozplakal. Vzpětí oslovil jednu elegantní dámu v publiku a požádal ji, aby odešla, že před ní není schopen o těchto věcech mluvit. Ta dáma byla jeho maminka. V celém sále bylo

po jejím odchodu hrobové ticho. Když jsem se rozhlédla po ostatních panelístech, měli také slzy v očích. Já jsem měla naprosto stažený krk a slzy na krajíčku, ale naštěstí jsme se brzy zase všichni rozmluvili.

- **Která z kaváren pro vás byla nejzajímavější a proč?**

- **IK:** Na kavárnách je nejzajímavější, že každá je trochu jiná, protože každý z hostů s sebou přináší trochu jiný příběh. Také publikum reaguje vždy trochu jinak. Moc ráda mám mimopražské kavárny, protože v menších obcích se lidé lépe znají a kavárny mají tak trochu atmosféru vyprávění mezi kamarády. V Praze pro mě zase bylo

*Irena Kalhousová s hosty kavárny na Židovské obci Olomouc.
Zprava Petr Papoušek, Petr Beck, Hana Dreiseitlová a Irena Kalhousová.*

velmi zajímavé z pozice hosta poslouchat vlastní maminku, která zastupovala druhou generaci a kterou jsem o šoa a odkazu, který si ona nese, slyšela mluvit poprvé.

- **JF:** Pro mě byla nejdůležitější poslední kavárna, o které se zmiňuje Irena – byla to ta, kterou jsem sám moderoval, a byl tedy vtažen do emocí více než kdokoli v publiku. Za stolem se mnou seděly tři skvělé ženy, Helga Hošková-Weissová, Lucie Hindlsová a zmiňovaná Eva Kalhousová. Byl to pro mě dost náročný večer, ztratil jsem během dvou hodin několik kilogramů a získal zážitek, na který nikdy nezapomenu.

- **Dají se kavárny v jednotlivých místech nějak porovnat? V čem byly podobné a v čem jiné?**

- **JF:** To, co je pro mě asi nejpozoruhodnější, je určitá podobnost všech setkání, jichž jsem

se zatím zúčastnil. Jak se vždy ukáže, nejvíce připraveny/i nějak minulosti čelit opravdu čelem jsou ty/i, kdo patří k první generaci. Naopak nejtěžší věci nesou lidé z generace druhé. Pozoruhodné také je, jak silně vše ještě pořád bouří v těch, kdo jsou od tragédií minulosti vzdáleni nejvíc. Nevím ale, jestli se to poslední dá zobecnit pro celou generaci.

- **IK:** Přes rozdílné příběhy jednotlivých hostů je velmi zajímavé pozorovat, že jednotlivé generace mají mnoho společného. Souhlasím s Honzou v tom, že s odkazem šoa jsou často vnitřně nejlépe vyrovnaní ti z první generace. Sami většinou říkají, že pokud chtěli začít žít normální život, tak jim zkrátka ani nic jiného nezbylo. Nejmladší generace často pořádně ani neumí vysvětlit proč, ale šoa se jí velmi bolestně dotýká. Mnozí se maličko stydí před těmi, kteří šoa zažili mluvit o svých traumatech, ale v těch

Kavárna na Židovské obci v Brně

Kavárna na Židovské obci v Brně

lidech to je a nějak se s tím snaží vyrovnat. Mnohým pomáhá to, že o holocaustu se hodně mluví a píše, a proto se nemusí se svými pocity a obavami skrývat. I mně se zdá, že nejhůře na tom je generace druhá. Tito lidé vyrůstali v době komunismu, kdy židovské utrpení za války bylo do určité míry tabuizované. Také ne ve všech rodinách se toto téma probíralo otevřeně. Proto v sobě mají spoustu vnitřních traumat, která v sobě po mnoho let nosí, aniž by je řešili či sdíleli s někým dalším.

- **Lišily se v něčem pražské a mimopražské kavárny?**

- **JF:** Myslím, že hlavní rozdíl je metodický – v mimopražských místech si vybírají panelisty samotné obce, protože právě místní lidé znají své bližní nejlépe. V Praze máme možnost vybírat z většího okruhu potenciálních účastníků, což má své přednosti i nevýhody. Kromě toho, účastníci mimopražských setkání jsou dobře známi svému okolí, ale moderátoři jdou do neznáma. Naopak v Praze se s některými účastníky známe nebo alespoň víme, o koho jde, zatímco publikum se určitě neskládá ze samých blízkých známých, kteří by se s panelisty osobně znali. Nemyslím ale, že by to výsledek a průběh ovlivňovalo více než některé jiné faktory, například dlouhodobá atmosféra konkrétního místa.

- **IK:** Přes tyto rozdíly bývá průběh pražských a mimopražských kaváren velmi podobný. Je zajímavé, že lidé v publiku velmi pozorně poslouchají, a i když jsou vyzýváni k tomu, aby se sami zapojili, málo kdy někdo sám něco poví, nebo vznese dotaz. Nicméně když skončí oficiální část diskuze, tak mnozí přichází a říkají, že to co slyšeli z úst hostů, jim mluvilo z duše, že něco velmi podobného sami v souvislosti s odkazem šoa prožívají.

- **Myslíte si po setkání s panelisty z kaváren, že se dá prožívání šoa u jednotlivých generací nějakým způsobem zobecnit?**

- **IK:** Napříč generacemi je patrná velká citlivost k projevům rasismu a xenofobie ve společnosti. Jednotliví hosté, bez ohledu na věk, také považují za svoji osobní zodpovědnost učit a seznamovat s odkazem šoa lidi kolem sebe, a především mladou generaci.

Další Kavárna tří generací se uskuteční 24. října 2012 v 18 hodin v Kavárně Mamacoffee ve Vodičkově ulici č. 6 v Praze. Jejimi hosty budou spisovatel Ivan Klíma, novinář Martin Komárek a vedoucí ochranky ŽOP Vratislav Freund.

■ gv

Betanie křesťanská pomoc

pomáhá i obětem holocaustu

Od roku 2005 jsme již pětkrát v programu Péče podpořili stálou 24hodinovou profesionální zdravotní péči o několik klientů z ŽO Brno v Domě důstojného stáří Betanie.

O bčanské sdružení Betanie – křesťanská pomoc se už déle než 16 let řadí po bok jiných nestátních neziskových organizací, které se věnují tomu, co příliš nezvládá stát. Pečovat o seniory a poskytnout jim i v době, kdy jim přestanou stačit jejich vlastní síly ke zvládnání běžných životních situací, aby se necítili zbyteční, opuštění a zapomenutí.

Sdružení zaměstnává sedm desítek pečovatelek, zdravotních sester a dalšího obslužného personálu. Kromě pečovatelské služby poskytuje ošetrovatelskou péči, ať již v domácnostech klientů nebo ve svých vlastních pobytových zařízeních – Domě důstojného stáří v Brně-Maloměřicích či v domově se zvláštním režimem Villa Martha v Hrušovanech u Brna. V těchto domovech se Betanie stará o devadesát klientů, kterým poskytuje nepřetržitou čtyřadvacetihodi-

novou péči. Dvakrát ročně pořádá sdružení pro své klienty a příznivce oblíbené rekondační pobyty, ať už v lázních nebo v přírodě. Několikrát měsíčně se klienti zúčastňují společenských akcí, společných oslav narozenin, výletů, výtvarných dílniček, promítání či besed. K dispozici mají klienti možnost využití speciálním automobilem s rampou pro převoz vozíčkářů.

Mezi obyvateli obou domovů Betanie je také několik klientů, kteří v mládí prošli peklem nacistického pronásledování z důvodů svého židovského původu. Na péči o tyto klienty přispívá pravidelně už několik let také Nadační fond obětem holocaustu tak, aby mohli podzim života strávit v příjemném a bezpečném prostředí, obklopeni pozornou a trpělivou péčí.

Díky součinnosti Betanie – křesťanská pomoc a Židovské obce Brno nalezlo v obou pobytových zařízeních v uplynulých osmi letech nový domov už 11 seniorů, které k umístění židovská obec doporučila. Věříme, že i v budoucnu budeme mít dost sil a prostředků k tomu, abychom mohli pomáhat potřebným i nadále, protože plány máme rozsáhlé. Ať už s výstavbou denního stacionáře v Lelekovicích nebo při rozšíření hrušovanské Villy Martha.

■ Jitka Bednářová, ředitelka

Symbolika židovských náhrobků

Při návštěvách židovských hřbitovů návštěvník narazí dříve nebo později na náhrobky, jejichž výzdobě v daném momentu nerozumí nebo nezná souvislost motivu výzdoby s textem náhrobku či s osobou zemřelého. V cyklu drobných příspěvků se pokusíme některé ze symbolů na konkrétních ukázkách určit a interpretovat.

Archa úmluvy – Aron ha-brit

Na hřbitově ve východočeském Heřmanově Městci se nachází unikátní náhrobek, na první pohled poměrně nenápadný. Jeho horní mosazná část zobrazuje dvojici lvů, kteří stojí po stranách truhly, kterou lze interpretovat jako archu úmluvy. Text náhrobku se o ní sice nezmiňuje, zobrazení však koresponduje s jejím popisem v biblickém textu.

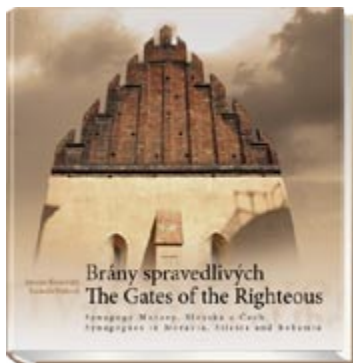
Archa úmluvy aron ha-brit sloužila k uložení desek desatera. Také je známá pod názvy aron ha-edut či aron ha-kodeš. Tvořila ji truhla, završená korunou a pokrytá zlatem, s přikovanými kruhy pro tyče, pomocí nichž byla přenášena. Byla postavena za pobytu Židů na poušti (Ex 25:10-22) a později do ní byl uložen i nalezený svitek Tóry, Pěti knih Mojžišových (2 Kr 22:8-11). Archa se stala ústředním prvkem v Miškanu, Stanu úmluvy, odkud byla přemístěna do Nej-

Náhrobek Mošeho Brücka (1831) v Heřmanově Městci je jediným doloženým na našem území. Archa je zobrazena s dvojicí lvů, kteří nahrazují původní strážce archy – cheruby. Aron ha-brit symbolizuje na náhrobku Tóru a navozuje i souvislost s Mojžišem, biblickým jmenovcem zemřelého. Důraz je položen na dodržování Tóry a jejich příkázání, která zemělý za života plnil.

světější svatyně Chrámu, postaveného králem Šalomounem. Motiv aron ha-brit je zřídka doložen na synagogálních textiliích a ještě méně obvyklý je v sepulkrálním umění.

■ Iva Steinová

Právě vyšlo, i s naší podporou

Brány spravedlivých

Publikace představuje 54 nejhodnotnějších a nejkrásnějších synagog Moravy, Slezska a Čech. Publikace je společným dílem autorů fotografky Ludmily Hájkové a architekta Jaroslava Klenovského. Každá synagoga je zachycena na fotografiích exteriérových a zároveň interiérových, včetně detailů. Vše je popsáno v textech, které jsou dvoujazyčné a doplněné situačním nákresem synagogy. Knihu lze objednat přes distribuční velkoobchod Kosmas.

Nadační fond obětem holocaustu
ve spolupráci se
Sdružením pro ústečskou synagogu a hřbitov pořádají

Bene

**22. 11. 2012
v 19 hodin**

Velký sál Židovské obce v Praze, Maiselova 18, Praha
Rezervace vstupenek: vintrova@fondholocaust.cz nebo
224 261 573 a 775 644 034.

**Petra Ernyei
quartet**

moderuje
Ester Janečková

Sponzoři

CONSEQ™

Partneři

České vinařství Chrástec, s.r.o.

mamacoff

fiční hudební večer

Cena vstupenky
290 Kč

Během večera bude možné zakoupit
si košer teplé i studené občerstvení.
Tradiční bohatá košer tombola.

Jiří Hošek
a Dominika
Weiss Hošková

ee

Kateřina Steinová:

Osudy jednoho židovského sirotčince

Deset let jsem navštěvovala školu v Belgické ulici. Na první pohled by se mohlo zdát, že se od ostatních základních a středních škol v okolí nijak neliší, nicméně hebrejský nápis u vchodových dveří napovídá, že je přece jen výjimečná. Jde o jedinou židovskou školu v ČR, kterou zřizuje Židovská obec v Praze. Navíc je školou, která sídlí v místě s dlouholetou sociálně-vzdělávací tradicí. V místě s bohatou, leckdy i velmi pohnutou historií. Právě osvětlení dosud nepopsané historie budovy dnešní školy se věnuji ve své knize OSUDY JEDNOHO ŽIDOVSKÉHO SIROTČINCE, kterou Lauderovy školy v letošním roce vydaly. Kniha vznikala v průběhu pěti let v rámci seminárních prací, které jsem během svého studia na židovském gymnáziu napsala.

Obsahem knihy je historie židovského sirotčince, který fungoval v objektu v Belgické ulici 25 mezi lety 1895 a 1950. Na základě studia evidence obyvatel budovy se mi podařilo podchytit všechny obyvatele, kteří v sirotčinci pobývali v letech 1914 až 1952, a osudy některých z nich sledovat podrobněji.

Práce na tématu zahrnovala jak studium archivních pramenů, tak publikací, které se nějakým způsobem k problematice vztahují. V průběhu práce jsem vypátrala pamětníky z dob předválečných i poválečných, kteří mi poskytli mnoho užitečných informací, fotografií, deníkových zápisů či kontaktů na další respondenty. Podařilo se mi tak získat mnoho unikátních informací i snímků. Tímto způsobem bych ráda osvětlila židovské, ale i širší veřejnosti skrytou část historie pražské židovské komunity.

Poděkování patří Nadačnímu fondu obětem holocaustu, který vydání knihy finančně podpořil a zařadil se tím mezi sedmici sponzorů.

Knihu lze koupit v sekretariátu školy v Praze 2, Belgické 25 či objednat na e-mailu gabriela.kucerova@lauder.cz za 200 Kč + poštovné nebo prostřednictvím NFOH na e-mailu info@fondholocaust.cz.

Leo Eitinger

Významný norský humanista a psychiatri Leo Eitinger by se letos dožil sta let. Okrašlovací spolek pro Lomnici a okolí v rámci oslav tohoto výročí odhalil bystu svého slavného rodáka, jejíž vznik podpořil NFOH finančním příspěvkem z programu Připomínka.

* 12. 12. 1912
† 15. 10. 1996

Bysta Lea Eitingera v Lomnici, autor Nikos Armutidis. Foto: Irena Armutidisová

Socha, jejímž autorem je Nikos Armutidis, má připomenout nejen výročí narození, ale také dílo a myšlenky muže, jenž se cítil být Židem, Čechoslovákem i Norem. A život muže, který nikdy neztrácel víru v to dobré v člověku navzdory tomu, že jeho život byl poznamenán největšími traumaty 20. století.

Po studiích na Masarykově univerzitě Eitinger emigroval do Norska; v roce 1942 byl odvezen do koncentračního tábora Osvětim, kde působil jako vězeňský lékař a mimo jiných zachránil život i Elimu Wieselovi. Osvobození se dočkal v táboře Buchenwald; poté se vrátil do Norska a vypracoval se na jednoho z nejuznávanějších psychiatrů.

Zásadní je jeho přínos v oblasti viktimologie – díky němu je dnes v klasifikaci diagnóz i posttraumatická stresová porucha a trvalá změna osobnosti následkem nadměrného stresu, díky nimž se dočkaly odškodnění mnohé válečné oběti.

Leo Eitinger se po celý život angažoval v boji za lidskou důstojnost, proti xenofobii a rasismu. V Norsku je jeho osobnost chápána jako symbol nejvyšších lidských hodnot. Jeho odkaz nejlépe dokládá Cena Lea a Lisl Eitingerových, kterou každoročně udílí Univerzita v Oslu vědcům aktivně se zasazujícím o lidská práva.

■ ds

*Leo Eitinger (vlevo) a Julius Paltiel po návratu z koncentračního tábora Buchenwald. Ze 762 Židů deportovaných z Norska do německých koncentračních táborů přežilo pouhých 23.
Foto: Detjodiske Museum Trondheim*

Requiem

za Osvětim

**Klasické dílo
s netradičním sdělením**

Během letošního podzimu budou významné kulturní instituce hostit originální projekt **REQUIEM ZA OSVĚTIM**. Jádrem série kulturních událostí připomínajících oběti holocaustu je koncert konaný 4. listopadu v Rudolfinu. Doplní ho několik dalších tematicky spřízněných akcí.

Projekt je v několika směrech výjimečný: skladba **REQUIEM ZA OSVĚTIM** byla napsána romským hudebníkem-samoukem Rogerem

Moreno Rathgebem. Dokončil ji až po dlouhém boji s emočním blokem, způsobeným přívalem bolestivých emocí po návštěvě Osvětimi. Rathgeb chce ve své skladbě v Evropě univerzálním jazykem oratoria uctít tisíce židovských, romských a dalších obětí vyhlazovací mašinerie. Projekt se koná v několika evropských městech a má připomenout, že fenomén etnické nenávisťi nikdy neztrácí na aktuálnosti.

Requiem za Osvětim je zajímavé nejen svým příběhem, ale i provedením. Tři sólové party v Praze zazpívají špičky zdejší operní scény Jana Wallingerová, Martin Šrejma a Martin Bárta. Sóprán zpívá Pavlína Matiová, mladá talentovaná

romská zpěvačka, která roli studuje pod vedením známé pěvkyně Evy Zikmundové. Doprovodí je Kühnův smíšený sbor a Romský filharmonický orchestr z Frankfurtu nad Mohanem pod vedením Riccarda M. Sahitioho.

Koncert REQUIEM ZA OSVĚTÍM se koná 4. listopadu 2012 od 19:30 v pražském Rudolfinu. Vstupenky jsou zdarma k vyzvednutí v pokladně Rudolfinu.

Doprovodný program se bude konat především v Židovském muzeu, které na celý listopad zapůjčilo své prostory výstavě o holocaustu Romů. 7., 13. a 27. 11. zde budou promítnuty filmy se spřízněnou tematikou, vždy doplněné debatou. Na začátku listopadu se odehraje také odborné sympozium k současným otázkám rasové diskriminace. Celá série byla zahájena 12. září letošního roku v pražském kině Aero uvedením oceňovaného maďarského filmu JE TO JEN VÍTR do české distribuce.

Projekt se vzápětí přesouvá do Bukurešti, Frankfurtu a Berlína a již má za sebou velmi úspěšnou premiéru v Amsterdamu a reprízu v Tilburgu. Organizátoři a sólisté jsou pokaždé jiní, ale cíl zůstává: upozornit na nebezpečnost etnické nesnášenlivosti v kontextu aktuálních událostí. Pořadatelem projektu v České republice je občanské sdružení Slovo 21.

Více informací na www.slovo21.cz nebo na www.requiemforauschwitz.eu.

**SRDEČNĚ VÁS DO RUDOLFINA
I DO ŽIDOVSKÉHO MUZEA ZVEME.**

POZVÁNKA

VZPOMÍNKA NA PETRA GINZE

V říjnu uplyne 70 let, co byl tehdy čtrnáctiletý **Petr Ginz**, mladý spisovatel, výtvarník a pozdější šéfredaktor tajného terezínského časopisu Vedem povolán do transportu Ca, který směřoval do terezínského ghetta. Tímto transportem pak do Terezína odjel také nadaný básník **Hanuš Hachenburg** spolu s dalšími dětmi z židovského sirotčince na Vinohradech. Pro většinu z nich to bylo poslední rozloučení s milovanou Prahou, do které se již nikdy neměli vrátit.

V předvečer jejich nástupu v pondělí **22. října 2012** bychom na toto smutné výročí chtěli neformálně vzpomenout krátkou pietní procházkou.

Sejdeme se v **17:15** před domem č. **6 ve Stárkově** ulici na pražském **Těšnově**, kde Petr do své deportace žil. Poté se společně vydáme po jeho milých místech na vltavském nábřeží přes Strossmayerovo náměstí k bývalému shromaždišti transportů před Parkhotelem. Cestu zakončíme krátkou vzpomínkou na nádraží Praha Bubny, odkud vlaky z Prahy do Terezína vyjížděly. Předpokládaná délka trasy je 2 km, konec okolo 19:00.

Zveme všechny, kteří chtějí bez vnějších gest vzpomenout, zaposlouchat se do textů které chlápci vytvořili a vzdát díky a čest těm, kteří se nevrátili.

Jak dlouho již je tomu,
co viděl jsem naposled
slunce zapadat za Petřínem.
Tu Prahu libal usízený hled,
když halila se večerním stínem.

Jak dlouho nezašel v můj sluch
libezný šumot jezu Vltavy?
Dávno již Václaváku ruch
zapomenut vytratil se z hlavy.

Ta neznámá pražská zákoutí
ve stínu jatek a slepých stok,
jak těm se vede? Sotva se pro mne zarmoutí
tak, jako já pro ně. - Je tomu téměř rok.

Již skoro rok dřepím v šeredné díře
místo tvých krás jen pár ulic mám.
Jak v kleci zajaté divě zvíře.
Praha, kamenná pohádka, vzpomínám!

Sofina volba po česku

| 2

Daleko od rodičů, blízko ke kamarádům

Předchozí díl mého článku popisoval začátek cesty skupiny židovských dětí z Československa.

Na jaře 1939 se připravovaly na vycestování do Palestiny a na podzim téhož roku skutečně odjely, do Dánska, kde měla pokračovat jejich příprava. Život se jim však změnil mnohem víc, než se původně domnívaly.

Tři skupiny židovských dětí vycestovaly z Prahy v říjnu a v listopadu 1939 do Dánska. Těšily se na cestu, však jely spolu a zdálo se, že je čeká pořádné dobrodružství. Zároveň měly ale obavu, že budou daleko od svých blízkých. Všichni doufali v to, že se brzy setkají s rodiči, ale nikdo netušil, za jak dlouho. Možná za týden, za měsíc, za rok... Cestou si děti zpívaly nebo si vyprávěly příběhy a snad i myslely na to, co je vlastně čeká. Většina totiž o Dánsku nevěděla téměř nic, někdo znal pohádky od Andersena, jiný hltal příběhy dánské dívky Bibi, která byla tehdy populární knížkou pro mládež. Po příjezdu do Kodaně je organizátoři rozdělili, každé z dětí zamířilo k pěstounské rodině. První skupina českých dětí odjela do města Naestved, druhá putovala na ostrov Fynn a třetí zamířila do severního Dánska, do Jutska.

Nejvíce informací se mi podařilo zjistit o naestvedské skupině, kde byla Zuzana a její přátelé, které jsem zmiňovala v prvním díle mého vyprávění.

Městečko Naestved připadalo českým dětem poněkud ospalé. Z Prahy i dalších českých měst byly zvyklé na rušný společenský život. Chodily do školy, na plovárnu, do mládežnických spolků nebo třeba do biografu. V Naestvedu je ale čekal úplně jiný styl života. Tamní obyvatelé žijí poněkud klidnějším tempem, vše se podřizuje práci v zemědělství, na zábavu čas nezbývá. Chlapci vypomáhali na poli, děvčata pracovala na zahradě nebo v domácnosti. Děti si postupně zvykaly na nové prostředí. Některé se staly součástí pěstounské rodiny, jiné držela

nad vodou myšlenka na společenství českých kamarádů. Každou chvíli chtěly být spolu, pokračovaly v přípravě na vycestování do Palestiny. Učily se hebrejštinu, hrály divadlo na motivy židovských příběhů. Sen o cestě do Eretzu v nich žil stále dál.

Několika dětem se skutečně podařilo odjet do Palestiny. Zhruba dvacetičlenná skupina vycestovala v roce 1940 a 1941, ostatní zůstali v Dánsku. Na své kamarády vzpomíná Judit Shaked (dříve Zdeňka Štiastná z Rajhradu):

„Vlastně nevím, proč mě vybrali pro cestu do Palestiny. Možná to byla náhoda, možná to tak mělo být. Moji kamarádi z Čech byli jako moje druhá rodina. Naposledy jsem je viděla na nádraží v Kodani, v březnu 1941. Pak se naše cesty rozdělily na desítky let. Věděla jsem, že snad někde jsou, ale neměla jsem o nich zprávy. Dnes jsem ráda, že jsme zase navázali spojení a můžeme si zavolat nebo napsat.“

To, co se děje doma, se děti v Dánsku dozvídaly jen z dopisů. Rodiče se je snažili uchránit před

realitou. V jednom z dopisů čteme například vzkaz:

„Můj milý synu, posílám ti ten nejteplejší svetr, co mám, a pořádné boty, ať máš na poli v čem chodit. To je teď maximum, co pro tebe mohu udělat. Zítřka odjždíme do transportu.“

Měsíce v odloučení plynuly a do nebezpečí se dostaly i naše děti. V říjnu 1943 totiž nacisté v Dánsku pořádali „hon“ na židovskou komunitu. Děti se s pomocí pěstounů nebo členů dánského odboje dostaly na východní pobřeží. Zoufale se snažily získat místo na jedné z přeplněných rybářských lodí, které jely do Švédska. V podpalubí se najednou ocitlo i dvacet lidí, leželi bez hnutí namačkaní v malém prostoru a plavili se do Švédska.

Moment útěku byl zároveň momentem, kdy každé dítě muselo jít vlastní cestou. Někdo zůstal ve Švédsku a našel si první práci, jiný se přihlásil do armády a vycestoval do Anglie. Rozhodla jsem se, že se vypravím do Skandinávie. Byla jsem přesvědčená, že si naše děti někdo

musí pamatovat. V dubnu 2011 jsem poskytla informace o mém pátrání redaktorovi regionálních novin v Naestvedu. Dvoustránkový článek byl otištěn několik dnů před mým příjezdem. Nastala doslova smršť, dvacet e-mailů, telefonátů, dopisů ve kterých stálo například: *Dobry den, pamatuji si Hanku z Prahy, pracovala u nás na farmě. Pokud byste o ní něco zjistila, dejte mi určitě vědět.* Podobným způsobem jsem hledala i letos ve Švédsku, i tam se mi podařilo najít řadu pamětníků, kteří na naše děti dodnes vzpomínají, někteří s nimi stále ještě udržují kontakty.

Další část mého pátrání pokračovala doslova napříč celým světem. Děti se totiž po skončení války vrátili do Čech, ale většina z nich doma nezůstala. Vše jim připomínalo, že domov přestal být domovem, když v něm nejsou jejich blízcí. A tak děti putovaly do celého světa: do Palestiny, do Kanady, do Jihoafrické republiky. Desítky let byly bez kontaktu, až se v roce 1989

odhodlal jeden z nich, Adolf Dáša Bergmann, nevlastní bratr Richarda Glazara, autora knihy *TREBLINKA, SLOVO JAK Z DĚTSKÉ ŘÍKANKY*. Rozhodl se, že se pokusí své dávné kamarády najít. Podařilo se mu dohledat řadu cenných informací. Právě díky nim jsem objevila další stopy v Izraeli. (Pokračování příště)

Pátrání po zapomenutých českých osudech zatím hradím ze svých skromných zdrojů. Jakýkoliv finanční příspěvek pomůže tomu, abych jich mohla více zdokumentovat. Zatímto účelem jsem založila Občanské sdružení Češi v zahraničí (registrované u Min. vnitra pod číslem VS/1-1/85772/11-R). Účet: 107-2082020257/0100. Další info: www.czechsophieschoice.com nebo www.juditapatra.blog.cz.

■ **Judita Matyášová**
publicistka a badatelka
Vojenského historického ústavu v Praze

prix
irene

Prekonference:
29.11.2012

KONFERENCE:
30.11. - 2.12.2012

MÍSTA KONÁNÍ:

Rezidence primátora
Mariánské nám., Praha 1
pátek 30.11.2012 dopoledne

New York University in Prague
Malé nám. 11, Praha 1
pátek 30.11.2012 odpoledne až
neděle 2.12.2012 odpoledne

www.prixirene.cz
info@prixirene.cz

výbor pro
prix
irene **RAFAEL**
INSTITUT

Israeli Institute
of Group Analysis

organizují
u příležitosti 10. udělení Prix Irene
konferenci s mezinárodní a mezioborovou účastí s názvem

TRAUMA-SEN-VĚDOMÍ: TRAUMATIZOVANÉ SKUPINY-HOJENÍ-IDENTITA

Záštitu nad konferencí převzal primátor
hl. m. Prahy
doc. MUDr. Bohuslav Svoboda, CSc.

Odbornými součástmi konference budou přednášky a poster, skupiny střední a velké, skupiny = matrice sociálního snění. Jako součást konference se nabízí hodnotný kulturní program.

Účast přislíbili přední odborníci zabývající se skupinovou analýzou, politikou, duchovními a etickými tématy současného člověka, např.:

Smadar Ashuach, Avi Berman, Zlata Černá, Norman Eisen, Robi Friedman, Gaby Glassman, Earl Hopper, Julie Howley, Karel Kovanda, Martin Mahler, Gila Ofer, Jiří Pehe, Marek Preiss, Regine Scholz, Karol Sidon, Michael Šebek, Jan Šíkl, Haim Weinberg a další.

Všichni účastníci konference jsou zváni k dialogům o tématech:
Jak se různé lidské skupiny brání v traumatizující situaci – při etnické šikaně, v totalitním režimu, v emigraci, v nebezpečí záhuby?
Odkud se bere odolnost? Jak se na uzdravování podílejí další generace a společnost jako celek?
Je možno včas rozpoznat totalitní vzorce?
Jak se s traumatizující událostí vyrovnává sen, umění, kultura?
Ovlivňuje trauma lidskou identitu? Vztah mezi kolegy z Izraele a z diaspory?
Kdo jsme? Kdo žije naše duše?

ZÁJEMCE O KONFERENCEI UPŘÍMNĚ ZVE ORGANIZAČNÍ VÝBOR PRIX IRENE:

Eliška Jírová, Helena Klímová, Marie Marková, Verona Miletinová,
Jana Rejšková, Věra Roubalová, Irena Ryantová, Jiřina Šíková, Alice
Veselá, Václav Špička, Václav Trojan.

NA KONFERENCEI MOŽNO PŘÍSPĚT na č.ú. 43-3132880277/0100
VŠEM DÁRCŮM DĚKUJEME!

CHANUKOVÉ PYRAMIDETO

Nová hra s židovskou tematikou!

Letošní Chanuku vám může osladit výjimečný a originální dárek – jednoduchá, rychlá a zábavná hra Chanukové Pyramideto.

Hra obsahuje sadu kouzelných pyramidek, dvanáct barevných karet oboustranně chráněných laminací a krátké povídky na téma židovských měsíců a svátků. Autorem hry je Jan Divecký. Obrázky namalovala absolventka Lauderových škol Bohumila Skřivanová. Předpokládaná cena 300 Kč.

Hru je třeba objednat do 7. listopadu. Nejlépe emailem na adresu pyramideto@mwe.cz.

Více o hře Pyramideto na www.pyramidky.cz